

ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОГРЕС: ЯК ВІДНОВЛЮЄТЬСЯ СВІТ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

В останні два десятиліття усі країни світу відчують на собі вплив трансформацій в геоелекономічному та геополітичному просторах, які супроводжуються низкою глобальних викликів. Для сучасного етапу розвитку світової економіки характерними є, перш за все, фінансово–елекономічні кризи різної інтенсивності та тривалості, які часто накладаються одна на одну. Негативні прояви мають криза влади та довіри, криза глобальної безпеки, коли потрібна глобальна консолідація зусиль у всіх сферах: економічній, соціальній, безпековій та ін. Країни намагаються протидіяти глобальним викликам у різних формах, об'єднуючи свої зусилля, проте глобалізація зробила їх вразливими та надто відкритими, взаємозалежними одна від одної. Багато ініціатив на початку ХХІ ст. було спрямовано на досягнення Цілей розвитку Тисячоліття до 2015 року. Їх невиконання згуртувало світову спільноту для досягнення глобальних амбітних пріоритетів Цілей сталого розвитку до 2030 року [1]. Тема побудови спільного майбутнього на принципах сталого розвитку – це актуальне питання не лише початку ХХІ ст. Але саме в цей період воно набуває своєї гостроти та актуальності. Так, Генеральною Асамблеєю ООН у 1983 р. було створено так звану Комісію Брундтланд (Всесвітню комісію з навколишнього середовища та розвитку), яка через чотири роки опублікувала звіт «Наше спільне майбутнє» із акцентом на сталий розвиток – «розвиток, який відповідає потребам сьогодення, не завдаючи шкоди здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби» [2].

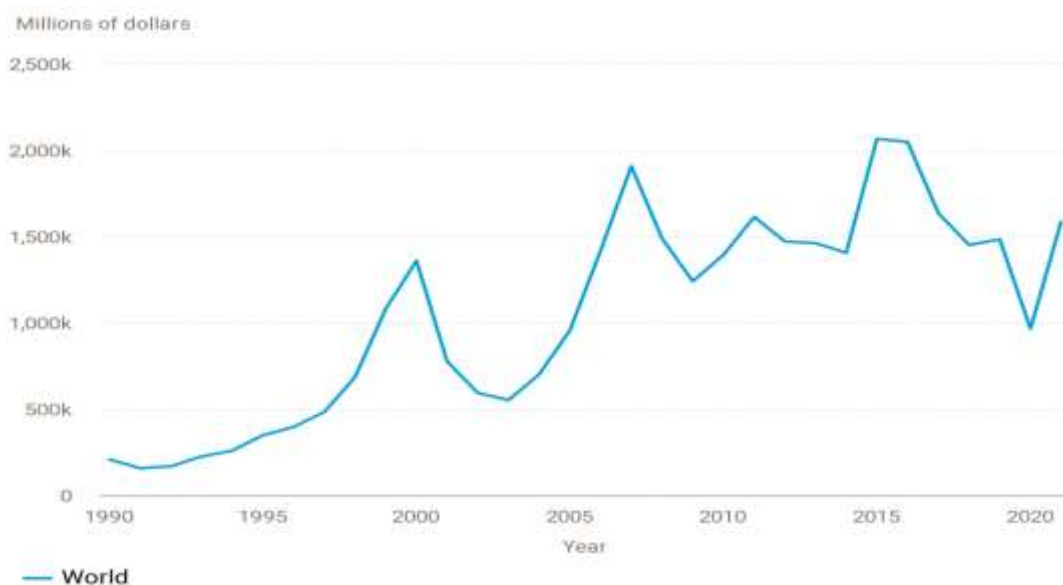
Через майже 40 років ця проблема не зникла, а, навпаки, загострилася, особливо в постпандемічний період, коли питання економічного прогресу стало під загрозою через посилення глобальної нестабільності та відсутності ресурсів для економічного відновлення. Пандемія COVID-19 стала ризиком для світової економіки поряд із геополітичними конфліктами та нестабільністю [3].

Особливою характеристикою глобальних економічних процесів є відсутність чітких траєкторій розвитку, деформація світової економіки, крихке фінансове середовище, зростання ролі недержавних акторів в процесах глобального управління і ускладнення глобальної економіки як системи.

Дослідження міжнародних організацій підтверджують фрагментованість глобального розвитку та нерівномірність країн у залученні до глобальних економічних, соціальних та політичних процесів. Щодо економічної складової, то, за прогнозами Міжнародного валютного фонду, світова економіка у 2023 р. продемонструвала незначне зростання – 2,7%. Зазначимо, що країни по різному реагуватимуть на такі виклики, є країни особливо вразливі, економіка яких є занадто виснаженою і соціально деформованою, а відновлення занадто повіль-

ним, щоб досягти економічного прогресу. Разом з тим, дослідники слушно вказують, що «зростання залишатиметься слабким за історичними мірками, оскільки боротьба з інфляцією та війна росії в Україні гальмують активність» [4], що ще більше дестабілізує світові ринки.

В інвестиційній площині зміщується акцент на соціальні доміанти розвитку. Так, пандемія показала наскільки важливою є ця складова, тому у 2021 р. в країнах, що розвиваються, інвестиції в сектори, які дотичні до Цілей сталого розвитку, зросли на 70%, в основному, це проекти відновлювальної енергетики. У звіті ЮНКТАД зазначається, що зростання інвестиційної активності загалом відбулося завдяки активним процесам злиття та поглинання [5].



**Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій (1990–2021 рр.)
(за даними UNCTAD)**

Глобальна нестабільність трансформується в полікризу, і вихід з неї потребує дуже обережних кроків, бо застосування радикальних заходів може спровокувати ще не одну кризу. Дослідники описують полікризу як сукупність викликів: «війна, акцент на загрозах виникнення ядерного конфлікту; зміна клімату, що загрожує голодом, повеннями та пожежами; інфляція, яка змушує центральні банки пригнічувати споживчий попит; пандемія, закриття заводів і перевантаження лікарень» [6]. У найближчій перспективі економічний прогрес буде залежати від відновлення інвестиційного та ділового клімату, вирішення проблем продовольчої та енергетичної безпеки, створення умов для рівноправного залучення національних економік у глобальні процеси та забезпечення їх на умовах сталого розвитку і, що особливо важливо, від реформи системи глобального управління та перегляду інституційного забезпечення глобальної безпеки.

Перелік використаних джерел:

1. Sustainable Development Goals and targets descriptions can be accessed at United Nation website: <https://sdgs.un.org/goals>.

2. *World Commission on Environment and Development. Our Common Future*; Oxford University Press: Oxford, UK, 1987. URL : [https:// sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf](https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf).

3. *The coronavirus effect on global economic sentiment*. 2022. 30 September. URL : <https://www.mckinsey.com/capabilities/strategy-and-corporate-finance/our-insights/the-coronavirus-effect-on-global-economic-sentiment>.

4. *Gourinchas Pierre-Olivier. Global Economy to Slow Further Amid Signs of Resilience and China Re-opening*. IMF. 30.01.2023. URL : <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2023/01/30/global-economy-to-slow-further-amid-signs-of-resilience-and-china-re-opening>.

5. *World Investment Report 2022*. UNCTAD. URL : <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2022>.

6. *Lowrey Annie A Crisis Historian Has Some Bad News for Us*. URL : <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/07/adam-tooze-chartbook-substack-newsletter-inflation-crisis/661467>.

Заставний Андрій

PhD студент, Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль

КРАЇНИ БЛИЗЬКОГО СХОДУ В ПОСТПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД

Економіки країн Близького Сходу поділяються на країни з високим рівнем доходу (зокрема, Ізраїль і країни Перської затоки) та країни, що розвиваються, причому, деякі з них (такі як Ліван, Сирія та Ємен) переживають глибоку економічну та політичну кризу. Якщо розглядати через економічну призму, країни Близького Сходу характеризуються відмінностями між групами країн у тому, як вони впоралися з економічною кризою, спричиненою пандемією COVID-19, а також у економічних прогнозах на наступні кілька років, коли світ перейде до більш стабільного життя з COVID-19. Економічно сильні країни цього регіону знайшли можливість під час кризи COVID-19 провести щеплення для більшості населення. Однак країни, що розвиваються, відчули труднощі з вакцинацією свого населення та проблеми фінансового характеру через складність наповнення бюджетів. Такі країни як Іран, Ліван і Туреччина характеризуються негативним впливом та високим рівнем інфляції.

Враховуючи економічний розвиток країн Близького Сходу та відносну економічну міць Ізраїлю, дуже важливо розробити комплексну стратегію із використанням інструментів «м'якої сили» і використовувати її для поглиблення свого регіонального впливу (поряд із використанням жорсткої/безпекової політики). Існує багато можливостей, перш за все Угоди Авраама, які можуть зміцнити економічні відносини в Перській Затоці, а також зробити Туреччину більш зацікавленою в поглибленні зв'язків з Ізраїлем [1]. Водночас важливо вивчити прямі та непрямі ініціативи щодо покращення економічної ситуації в Газі, яка наближається до гуманітарної катастрофи, Західному березі річки Йордан,